

I

(Νομοθετικές πράξεις)

ΟΔΗΓΙΕΣ

ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2016/800 ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 11ης Μαΐου 2016

σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 82 παράγραφος 2 στοιχείο β),

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ⁽¹⁾,

Αφού ζήτησε τη γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία ⁽²⁾,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Σκοπός της παρούσας οδηγίας είναι η θέσπιση δικονομικών εγγυήσεων που θα εξασφαλίζουν ότι τα παιδιά, δηλαδή άτομα κάτω των 18 ετών, που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, είναι ικανά να κατανοούν και να παρακολουθούν την εν λόγω διαδικασία και να ασκούν το δικαίωμά τους σε δίκαιη δίκη, και θα προλαμβάνουν την υποτροπή των παιδιών και θα προωθούν την κοινωνική τους ένταξη.
- (2) Με τη θέσπιση κοινών ελάχιστων κανόνων για την προστασία των δικονομικών δικαιωμάτων των παιδιών που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι, η παρούσα οδηγία έχει σκοπό να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των κρατών μελών στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης των άλλων κρατών μελών και, με τον τρόπο αυτό, να συμβάλει στη βελτίωση της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων σε ποινικές υποθέσεις. Οι εν λόγω κοινοί ελάχιστοι κανόνες θα οδηγήσουν επίσης στην άρση των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία των πολιτών στην επικράτεια όλων των κρατών μελών.
- (3) Παρά το γεγονός ότι τα κράτη μέλη είναι συμβαλλόμενα μέρη της Ευρωπαϊκής σύμβασης για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (ΕΣΔΑ), του Διεθνούς συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, και της σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, η πείρα έχει αποδείξει ότι το γεγονός αυτό από μόνο του δεν εξασφαλίζει πάντοτε επαρκή βαθμό εμπιστοσύνης στα συστήματα ποινικής δικαιοσύνης των άλλων κρατών μελών.
- (4) Στις 30 Νοεμβρίου 2009, το Συμβούλιο εξέδωσε ψήφισμα για τον οδικό χάρτη για την ενίσχυση των δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων ή κατηγορουμένων σε ποινικές διαδικασίες ⁽³⁾ («ο οδικός χάρτης»). Με τον οδικό χάρτη ζητείται, βάσει σταδιακής προσέγγισης, η έγκριση μέτρων όσον αφορά το δικαίωμα μετάφρασης και διερμηνείας (μέτρο Α), το δικαίωμα ενημέρωσης για τα δικαιώματα και τις κατηγορίες (μέτρο Β), το δικαίωμα σε νομικές συμβουλές και σε δικαστική συνδρομή (μέτρο Γ), το δικαίωμα επικοινωνίας με συγγενείς, εργοδότες και προξενικές αρχές (μέτρο Δ)

⁽¹⁾ ΕΕ C 226 της 16.7.2014, σ. 63.

⁽²⁾ Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016 (δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα) και απόφαση του Συμβουλίου, της 21ης Απριλίου 2016 (δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα).

⁽³⁾ ΕΕ C 295 της 4.12.2009, σ. 1.

και τις ειδικές διασφαλίσεις για ευάλωτους υπόπτους ή κατηγορούμενους (μέτρο E). Στον οδικό χάρτη επισημαίνεται ότι η σειρά των δικαιωμάτων είναι ενδεικτική, γεγονός που υποδηλώνει ότι μπορεί να μεταβάλλεται ανάλογα με τις προτεραιότητες. Ο οδικός χάρτης έχει σχεδιαστεί ώστε να λειτουργεί ως σύνολο· τα οφέλη του θα γίνουν πλήρως αισθητά μόνον όταν θα έχει εφαρμοσθεί στο σύνολό του.

- (5) Στις 11 Δεκεμβρίου 2009, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέφρασε την ικανοποίησή του για τον οδικό χάρτη και τον κατέστησε μέρος του Προγράμματος της Στοκχόλμης — Μια ανοικτή και ασφαλής Ευρώπη που εξυπηρετεί και προστατεύει τους πολίτες ⁽¹⁾ (σημείο 2.4). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο υπογράμμισε τον μη εξαντλητικό χαρακτήρα του οδικού χάρτη, καλώντας την Επιτροπή να εξετάσει περαιτέρω στοιχεία των ελάχιστων δικονομικών δικαιωμάτων των υπόπτων και κατηγορουμένων και να εκτιμήσει κατά πόσον πρέπει να εξεταστούν άλλα ζητήματα, όπως το τεκμήριο αιδωότητας, προκειμένου να προαχθεί η καλύτερη συνεργασία στον τομέα αυτό.
- (6) Μέχρι σήμερα έχουν εκδοθεί τέσσερα μέτρα σχετικά με τα δικονομικά δικαιώματα κατά τις ποινικές διαδικασίες, σύμφωνα με τον οδικό χάρτη, και συγκεκριμένα οι οδηγίες 2010/64/ΕΕ ⁽²⁾, 2012/13/ΕΕ ⁽³⁾, 2013/48/ΕΕ ⁽⁴⁾ και η οδηγία (ΕΕ) 2016/343 ⁽⁵⁾ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου.
- (7) Η παρούσα οδηγία προάγει τα δικαιώματα του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη τις κατευθυντήριες γραμμές του Συμβουλίου της Ευρώπης για μια φιλική προς τα παιδιά δικαιοσύνη.
- (8) Στις περιπτώσεις που παιδιά είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών ή υπόκεινται σε διαδικασία ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης σύμφωνα με την απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου ⁽⁶⁾ (καταζητούμενοι), τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν ότι δίνεται πάντοτε πρωταρχική σημασία στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, σύμφωνα με το άρθρο 24 παράγραφος 2 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ο Χάρτης).
- (9) Στα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να διαφυλάσσεται το δυναμικό τους για ανάπτυξη και επανένταξή τους στην κοινωνία.
- (10) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται στα παιδιά που είναι ύποπτα ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών και στα παιδιά που είναι καταζητούμενοι. Όσον αφορά τα παιδιά που είναι καταζητούμενοι, οι οικείες διατάξεις της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να εφαρμόζονται από τη στιγμή της σύλληψής τους στο κράτος μέλος εκτέλεσης.
- (11) Η παρούσα οδηγία, ή ορισμένες διατάξεις αυτής, θα πρέπει επίσης να εφαρμόζονται σε υπόπτους ή κατηγορούμενους οι οποίοι υπόκεινται σε ποινικές διαδικασίες, καθώς και στα καταζητούμενα πρόσωπα, εφόσον τα πρόσωπα αυτά ήταν παιδιά όταν άρχισαν οι διαδικασίες αυτές, αλλά συμπλήρωσαν στη συνέχεια την ηλικία των 18 ετών, και η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας κρίνεται ενδεδειγμένη υπό το πρίσμα όλων των περιστάσεων της υπόθεσης, μεταξύ άλλων του κατά πόσο το συγκεκριμένο πρόσωπο είναι ώριμο και ευάλωτο.
- (12) Όταν, τη στιγμή που ένα πρόσωπο καθίσταται ύποπτο ή κατηγορούμενο σε ποινική διαδικασία, το πρόσωπο αυτό έχει συμπληρώσει την ηλικία των 18 ετών, αλλά το ποινικό αδίκημα διεπράχθη όταν το πρόσωπο ήταν παιδί, τα κράτη μέλη ενθαρρύνονται να εφαρμόζουν τις δικονομικές εγγυήσεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, έως ότου το εν λόγω πρόσωπο φθάσει στην ηλικία των 21 ετών, τουλάχιστον σε σχέση με ποινικά αδικήματα που έχουν διαπραχθεί από τον ίδιο ύποπτο ή κατηγορούμενο και τα οποία ερευνώνται και διώκονται από κοινού, δεδομένου ότι είναι άρρηκτα συνδεδεμένα με ποινική διαδικασία που κινήθηκε κατά του προσώπου αυτού πριν από την ηλικία των 18 ετών.
- (13) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προσδιορίζουν την ηλικία του παιδιού με βάση δηλώσεις του ίδιου του παιδιού, ελέγχους της προσωπικής του κατάστασης, έρευνα εγγράφων, άλλα αποδεικτικά στοιχεία και, εάν τα στοιχεία αυτά δεν είναι διαθέσιμα ή πειστικά, με βάση ιατρική εξέταση. Η ιατρική αυτή εξέταση θα πρέπει να πραγματοποιείται ως έσχατη λύση και με πλήρη σεβασμό των δικαιωμάτων του παιδιού, της σωματικής του ακεραιότητας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Εφόσον εξακολουθούν να υφίστανται αμφιβολίες ως προς την ηλικία του προσώπου, το πρόσωπο αυτό θα πρέπει, για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, να θεωρείται κατά τεκμήριο παιδί.

⁽¹⁾ ΕΕ C 115 της 4.5.2010, σ. 1.

⁽²⁾ Οδηγία 2010/64/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 20ής Οκτωβρίου 2010, σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση κατά την ποινική διαδικασία (ΕΕ L 280 της 26.10.2010, σ. 1).

⁽³⁾ Οδηγία 2012/13/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2012, σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών (ΕΕ L 142 της 1.6.2012, σ. 1).

⁽⁴⁾ Οδηγία 2013/48/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Οκτωβρίου 2013, σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας (ΕΕ L 294 της 6.11.2013, σ. 1).

⁽⁵⁾ Οδηγία (ΕΕ) 2016/343 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 9ης Μαρτίου 2016, για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αιδωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας (ΕΕ L 65 της 11.3.2016, σ. 1).

⁽⁶⁾ Απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 13ης Ιουνίου 2002, για το ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τις διαδικασίες παράδοσης μεταξύ των κρατών μελών (ΕΕ L 190 της 18.7.2002, σ. 1).

- (14) Η παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε μερικά ήσσονος σημασίας αδικήματα. Ωστόσο, θα πρέπει να εφαρμόζεται σε περίπτωση που το παιδί που είναι ύποπτος ή κατηγορούμενος υπόκειται σε στέρηση της ελευθερίας.
- (15) Σε ορισμένα κράτη μέλη άλλη αρχή πλην δικαστηρίου με δικαιοδοσία σε ποινικές υποθέσεις είναι αρμόδια για την επιβολή ποινών, εκτός των στερητικών της ελευθερίας, όσον αφορά ήσσονος σημασίας αδικήματα. Τούτο μπορεί να συμβαίνει, για παράδειγμα, στην περίπτωση παραβάσεων του κώδικα οδικής κυκλοφορίας που διαπράττονται σε μεγάλη κλίμακα και οι οποίες ενδεχομένως διαπιστώνονται ύστερα από έλεγχο της κυκλοφορίας. Στις περιπτώσεις αυτές, θα ήταν παράλογο να απαιτείται από τις αρμόδιες αρχές να διασφαλίζουν όλα τα δικαιώματα που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία. Όταν η νομοθεσία κράτους μέλους προβλέπει την επιβολή ποινής για ήσσονος σημασίας αδικήματα από τέτοια αρχή και εφόσον υφίσταται δικαίωμα έφεσης ή δυνατότητα παραπομπής της υπόθεσης ενώπιον ποινικού δικαστηρίου, η παρούσα οδηγία θα πρέπει, επομένως, να εφαρμόζεται μόνο στη διαδικασία ενώπιον του δικαστηρίου αυτού κατόπιν της άσκησης έφεσης ή παραπομπής.
- (16) Σε ορισμένα κράτη μέλη ορισμένες ήσσονος σημασίας παραβάσεις, ιδίως ήσσονος σημασίας παραβάσεις του κώδικα οδικής κυκλοφορίας, ήσσονος σημασίας παραβάσεις γενικών δημοτικών κανονισμών και ήσσονος σημασίας προσβολές της δημόσιας τάξης, θεωρούνται ποινικά αδικήματα. Στις περιπτώσεις αυτές, θα ήταν παράλογο να απαιτείται από τις αρμόδιες αρχές να διασφαλίζουν όλα τα δικαιώματα που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία. Όταν το δικαιο κράτους μέλους προβλέπει για τα ήσσονος σημασίας αδικήματα ότι δεν μπορεί να επιβληθεί ως κύρωση η στέρηση της ελευθερίας, η παρούσα οδηγία θα πρέπει επομένως να εφαρμόζεται μόνο στις διαδικασίες ενώπιον ποινικού δικαστηρίου.
- (17) Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνο στις ποινικές διαδικασίες. Δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται σε άλλα είδη διαδικασιών, ειδικότερα σε διαδικασίες που έχουν θεσπιστεί ειδικά για τα παιδιά και που θα μπορούσαν να οδηγήσουν στην επιβολή προστατευτικών, αναμορφωτικών ή εκπαιδευτικών μέτρων.
- (18) Κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι διατάξεις της οδηγίας 2012/13/ΕΕ και της οδηγίας 2013/48/ΕΕ. Η παρούσα οδηγία προβλέπει περαιτέρω συμπληρωματικές εγγυήσεις όσον αφορά την ενημέρωση που πρέπει να παρέχεται στα παιδιά και στον ασκούντα τη γονική μέριμνα, για να ληφθούν υπόψη οι ειδικές ανάγκες και τα ευάλωτα σημεία των παιδιών.
- (19) Τα παιδιά θα πρέπει να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με τις γενικές πτυχές της διεξαγωγής της διαδικασίας. Προς τούτο, θα πρέπει, ειδικότερα, να επεξηγούνται συνοπτικά σε αυτά τα επόμενα δικονομικά στάδια της διαδικασίας, στο βαθμό που αυτό είναι δυνατό υπό το πρίσμα του συμφέροντος της ποινικής διαδικασίας, και ο ρόλος των εμπλεκόμενων αρχών. Οι παρεχόμενες πληροφορίες θα πρέπει να εξαρτώνται από τις περιστάσεις της υπόθεσης.
- (20) Τα παιδιά θα πρέπει να λαμβάνουν πληροφορίες σχετικά με το δικαίωμα σε ιατρική εξέταση σε όσο το δυνατόν περισσότερο πρώιμο και κατάλληλο στάδιο της διαδικασίας, και πάντως πριν από τη στέρηση της ελευθερίας εάν το μέτρο αυτό ληφθεί εις βάρος του παιδιού.
- (21) Εάν ένα παιδί έχει στερηθεί την ελευθερία του, το έγγραφο δικαιωμάτων, το οποίο παρέχεται στο παιδί κατ' εφαρμογή της οδηγίας 2012/13/ΕΕ, θα πρέπει να περιέχει επίσης σαφείς πληροφορίες για τα δικαιώματα του παιδιού βάσει της παρούσας οδηγίας.
- (22) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να ενημερώνουν τον ασκούντα τη γονική μέριμνα για τα εφαρμοστέα δικονομικά δικαιώματα, γραπτώς, προφορικά ή αμφοτέρωθεν. Η ενημέρωση θα πρέπει να παρέχεται το συντομότερο δυνατόν και να είναι δεόντως λεπτομερής προκειμένου να διασφαλισθούν ο δίκαιος χαρακτήρας της διαδικασίας και η αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων του παιδιού.
- (23) Υπό ορισμένες περιστάσεις, που μπορούν επίσης να αφορούν ένα μόνο από τα πρόσωπα που ασκούν τη γονική μέριμνα, η ενημέρωση θα πρέπει να παρέχεται σε άλλο κατάλληλο ενήλικα που ορίζεται από το παιδί και είναι αποδεκτός υπό αυτή την ιδιότητα από την αρμόδια αρχή. Μία τέτοια περίπτωση συντρέχει όταν αντικειμενικά και πραγματικά γεγονότα υποδηλώνουν ή γεννούν την υποψία ότι η παροχή πληροφοριών στον ασκούντα τη γονική μέριμνα θα μπορούσε να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την ποινική διαδικασία, ειδικότερα, όταν ενδέχεται να καταστραφούν ή αλλοιωθούν αποδεικτικά στοιχεία, να παρεμβληθούν εμπόδια σε μάρτυρες ή που ο ασκών τη γονική μέριμνα ενδέχεται να έχει συμμετάσχει στην εικαζόμενη εγκληματική δραστηριότητα μαζί με το παιδί.
- (24) Όταν οι περιστάσεις που οδήγησαν τις αρμόδιες αρχές να παράσχουν τις πληροφορίες σε άλλο κατάλληλο ενήλικα αντί του ασκούντος τη γονική μέριμνα έχουν παύσει να υφίστανται, κάθε πληροφορία που λαμβάνει το παιδί σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, και η οποία εξακολουθεί να διατηρεί τη σημασία της στο πλαίσιο της διαδικασίας, θα πρέπει να παρέχεται στον ασκούντα τη γονική μέριμνα. Η απαίτηση αυτή δεν θα πρέπει να παρατείνει αδικαιολόγητα την ποινική διαδικασία.

- (25) Τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο σύμφωνα με την οδηγία 2013/48/ΕΕ. Δεδομένου ότι τα παιδιά είναι ευάλωτα και δεν είναι πάντα σε θέση να κατανοήσουν πλήρως και να παρακολουθήσουν την ποινική διαδικασία, θα πρέπει να επικουρούνται από δικηγόρο στις περιπτώσεις που ορίζονται στην παρούσα οδηγία. Στις περιπτώσεις αυτές, τα κράτη μέλη θα πρέπει να εξασφαλίζουν δικηγόρο προκειμένου να επικουρεί το παιδί, όταν δεν έχει εξασφαλισθεί δικηγόρος από το ίδιο το παιδί ή από ασκούντα τη γονική μέριμνα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να παρέχουν δικαστική συνδρομή όταν αυτό κρίνεται αναγκαίο προκειμένου να διασφαλιστεί ότι το παιδί επικουρείται όντως από δικηγόρο.
- (26) Η συνδρομή δικηγόρου βάσει της παρούσας οδηγίας προϋποθέτει ότι το παιδί έχει το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο βάσει της οδηγίας 2013/48/ΕΕ. Συνεπώς, στις περιπτώσεις που η εφαρμογή διάταξης της οδηγίας 2013/48/ΕΕ δεν θα επέτρεπε στο παιδί να ζητεί τη συνδρομή δικηγόρου βάσει της παρούσας οδηγίας, η εν λόγω διάταξη δεν θα πρέπει να ισχύει όσον αφορά το δικαίωμα των παιδιών να έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο βάσει της οδηγίας 2013/48/ΕΕ. Εξάλλου, οι παρεκκλίσεις και οι εξαιρέσεις όσον αφορά την παροχή συνδρομής από δικηγόρο οι οποίες προβλέπονται στην παρούσα οδηγία δεν θα πρέπει να θίγουν το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο σύμφωνα με την οδηγία 2013/48/ΕΕ, ή το δικαίωμα δικαστικής συνδρομής σύμφωνα με τον Χάρτη και την ΕΣΔΑ, και το εθνικό δικαίο και άλλες διατάξεις του ενωσιακού δικαίου.
- (27) Οι διατάξεις που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία σχετικά με τη συνδρομή δικηγόρου θα πρέπει να εφαρμόζονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση μόλις τα παιδιά ενημερώνονται ότι είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, η συνδρομή δικηγόρου σημαίνει ότι το παιδί λαμβάνει νομική υποστήριξη από το δικηγόρο και ότι εκπροσωπείται από αυτόν κατά την ποινική διαδικασία. Όταν η παρούσα οδηγία προβλέπει συνδρομή δικηγόρου κατά την εξέταση του παιδιού, θα πρέπει να παρίσταται δικηγόρος. Με την επιφύλαξη του δικαιώματος του παιδιού να έχει πρόσβαση σε δικηγόρο σύμφωνα με την οδηγία 2013/48/ΕΕ, η συνδρομή δικηγόρου δεν απαιτεί την παράσταση δικηγόρου κατά τη διάρκεια κάθε ανακριτικής πράξης ή πράξης συλλογής αποδεικτικών στοιχείων.
- (28) Υπό την προϋπόθεση ότι αυτό δεν αντικείται στο δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, η υποχρέωση των κρατών μελών να παρέχουν συνδρομή δικηγόρου στα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, δεν περιλαμβάνει τις ακόλουθες πράξεις: την εξακρίβωση της ταυτότητας του παιδιού· την απόφαση εάν θα πρέπει να διεξαχθεί έρευνα· τον έλεγχο της κατοχής όπλων ή άλλων παρεμφερών ζητημάτων ασφαλείας· τη διεξαγωγή ανακριτικών πράξεων ή πράξεων συλλογής αποδεικτικών στοιχείων πέραν εκείνων που αναφέρονται ειδικά στην παρούσα οδηγία, όπως σωματικού ελέγχου, κλινικής εξέτασης, εξέτασης αίματος, αλκοτέστ ή παρόμοιου ελέγχου, ή της λήψης φωτογραφιών ή δακτυλικών αποτυπωμάτων· ή την προσαγωγή του παιδιού ενώπιον αρμόδιας αρχής ή την παράδοση του παιδιού σε ασκούντα τη γονική μέριμνα ή σε άλλο κατάλληλο ενήλικα, σύμφωνα με το εθνικό δικαίο.
- (29) Όταν ένα παιδί που δεν ήταν αρχικά ύποπτος ή κατηγορούμενος, όπως ένας μάρτυρας, καταστεί ύποπτος ή κατηγορούμενος, το εν λόγω παιδί θα πρέπει να έχει το δικαίωμα μη αυτοενοχοποίησης και το δικαίωμα σιωπής, σύμφωνα με το ενωσιακό δικαίο και την ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύονται από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Δικαστήριο) και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Στην παρούσα οδηγία γίνεται συνεπώς ρητή αναφορά στη συγκεκριμένη περίπτωση κατά την οποία ένα τέτοιο παιδί καθίσταται ύποπτος ή κατηγορούμενος κατά τη διάρκεια εξέτασης από την αστυνομία ή από άλλη αρχή επιβολής του νόμου στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας. Όταν, κατά τη διάρκεια τέτοιας εξέτασης, παιδί που δεν είναι ύποπτος ή κατηγορούμενος καταστεί ύποπτος ή κατηγορούμενος, η εξέταση θα πρέπει να ανασταλεί έως ότου το παιδί ενημερωθεί ότι είναι ύποπτος ή κατηγορούμενος και λάβει τη συνδρομή δικηγόρου σύμφωνα με την παρούσα οδηγία.
- (30) Υπό την προϋπόθεση ότι αυτό δεν αντικείται στο δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να παρεκκλίνουν από την υποχρέωση να παράσχουν συνδρομή δικηγόρου στις περιπτώσεις που αυτό δεν είναι αναλογικό λαμβάνοντας υπόψη τις περιστάσεις της υπόθεσης, ενώ είναι αυτονόητο ότι πάντοτε θα πρέπει να δίνεται πρωταρχική σημασία στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να παρέχεται συνδρομή δικηγόρου στα παιδιά όταν προσάγονται ενώπιον αρμόδιου δικαστηρίου ή δικαστή προκειμένου να ληφθεί απόφαση σχετικά με την κράτησή τους σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας οδηγίας, καθώς και κατά τη διάρκεια της κράτησης. Εξάλλου η στέρηση της ελευθερίας δεν θα πρέπει να επιβάλλεται ως ποινή, εκτός εάν το παιδί έχει λάβει τη συνδρομή δικηγόρου κατά τρόπο ώστε να επιτρέπεται στο παιδί να ασκεί τα οικεία δικαιώματα υπεράσπισης αποτελεσματικά και, οπωσδήποτε, κατά τη διάρκεια των ακροαματικών διαδικασιών ενώπιον δικαστηρίου. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να προβούν σε πρακτικές ρυθμίσεις για το θέμα αυτό.
- (31) Θα πρέπει να επιτρέπεται στα κράτη μέλη να παρεκκλίνουν προσωρινά από την υποχρέωση να παρέχουν συνδρομή δικηγόρου κατά το προδικαστικό στάδιο για επιτακτικούς λόγους, δηλαδή στις περιπτώσεις που υφίσταται επείγουσα ανάγκη να αποτραπούν σοβαρές δυσμενείς συνέπειες για τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα ενός προσώπου, ή στις περιπτώσεις που επιβάλλεται να αναλάβουν οι ανακριτικές αρχές άμεση δράση για να προλάβουν κάποιο σημαντικό κίνδυνο που απειλεί την ποινική διαδικασία όσον αφορά σοβαρό ποινικό αδίκημα, μεταξύ άλλων προκειμένου να συγκεντρώσουν πληροφορίες σχετικά με τους φερόμενους ως συναυτουργούς σοβαρού ποινικού αδικήματος, ή προκειμένου να αποφευχθεί η απώλεια σημαντικών αποδεικτικών στοιχείων σχετικά με σοβαρό ποινικό αδίκημα. Κατά τη διάρκεια προσωρινής παρέκκλισης για έναν από αυτούς τους επιτακτικούς λόγους, οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να μπορούν να εξετάσουν τα παιδιά χωρίς να παρίσταται ο δικηγόρος, υπό τον όρο ότι τα παιδιά έχουν

νημερωθεί σχετικά με το δικαίωμά τους στη σιωπή και ότι μπορούν να ασκήσουν αυτό το δικαίωμα, καθώς και ότι αυτή η εξέταση δεν θίγει τα δικαιώματα της υπεράσπισης, μεταξύ άλλων το δικαίωμα της μη αυτοενοχοποίησης. Θα πρέπει να είναι δυνατή η διεξαγωγή εξέτασης, στην έκταση που απαιτείται, με αποκλειστικό σκοπό τη συγκέντρωση πληροφοριών που είναι σημαντικές για την αποτροπή σοβαρών δυσμενών συνεπειών για τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα ενός προσώπου, ή την πρόληψη σημαντικού κινδύνου που επαπειλεί την ποινική διαδικασία. Οποιαδήποτε κατάχρηση αυτής της προσωρινής παρέκκλισης θα έθιγε καταρχήν ανεπανόρθωτα τα δικαιώματα υπεράσπισης.

- (32) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίζουν σαφώς στο εθνικό τους δίκαιο τους λόγους και τα κριτήρια για αυτή την προσωρινή παρέκκλιση, και θα πρέπει να προβαίνουν σε περιορισμένη χρήση αυτής. Οποιαδήποτε προσωρινή παρέκκλιση θα πρέπει να είναι αναλογική, αυστηρά περιορισμένη χρονικά, να μη βασίζεται αποκλειστικά στον τύπο ή τη σοβαρότητα του εικαζόμενου ποινικού αδικήματος και να μην θίγει το συνολικά δίκαιο χαρακτήρα της διαδικασίας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι σε περίπτωση που επιτραπεί προσωρινή παρέκκλιση δυνάμει της παρούσας οδηγίας από αρμόδια αρχή που δεν είναι δικαστής ή δικαστήριο, η απόφαση με την οποία επιτρέπεται η προσωρινή παρέκκλιση θα μπορεί να κριθεί από δικαστήριο, τουλάχιστον κατά το στάδιο της δίκης.
- (33) Το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ των παιδιών και του δικηγόρου τους είναι βασικό στοιχείο για να εξασφαλιστεί η ουσιαστική άσκηση των δικαιωμάτων υπεράσπισης και αποτελεί ουσιαστικό μέρος του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη. Τα κράτη μέλη θα πρέπει συνεπώς να σέβονται απαρέγκλιτα το απόρρητο των συναντήσεων και των άλλων μορφών επικοινωνίας μεταξύ του δικηγόρου και του παιδιού στο πλαίσιο της συνδρομής από δικηγόρο που προβλέπεται στην παρούσα οδηγία. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει διαδικασίες που ρυθμίζουν την κατάσταση κατά την οποία συντρέχουν αντικειμενικές και τεκμηριωμένες περιστάσεις που γεννούν την υποψία ότι ο δικηγόρος εμπλέκεται σε ποινικό αδίκημα με το παιδί. Οποιαδήποτε εγκληματική δραστηριότητα εκ μέρους του δικηγόρου δεν θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως θεμιτή συνδρομή προς τα παιδιά στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας. Η υποχρέωση σεβασμού του απορρήτου δεν συνεπάγεται απλώς ότι τα κράτη μέλη δεν παρεμβαίνουν ή δεν έχουν πρόσβαση σε αυτήν την επικοινωνία, αλλά επίσης ότι, σε περίπτωση που τα παιδιά στερούνται την ελευθερία τους ή καθ' οιονδήποτε τρόπο βρίσκονται σε χώρο υπό τον έλεγχο του κράτους, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι ρυθμίσεις της επικοινωνίας τηρούν και προστατεύουν το απόρρητο αυτό. Αυτό δεν θίγει τους μηχανισμούς σε χώρους κράτησης που αποσκοπούν στην αποτροπή αποστολών παράνομων αντικειμένων προς τους κρατούμενους, όπως οι μηχανισμοί ελέγχου της αλληλογραφίας, υπό την προϋπόθεση ότι οι μηχανισμοί αυτοί δεν επιτρέπουν στις αρμόδιες αρχές να διαβάζουν την επικοινωνία μεταξύ των παιδιών και του δικηγόρου τους. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει επίσης τις διαδικασίες του εθνικού δικαίου σύμφωνα με τις οποίες αίτηση για διαβίβαση της αλληλογραφίας μπορεί να απορρίπτεται αν ο αποστολέας δεν συναινεί στο να υποβάλλεται πρώτα η αλληλογραφία στο αρμόδιο δικαστήριο.
- (34) Η παρούσα οδηγία ισχύει με την επιφύλαξη της παραβίασης του απορρήτου που ενδέχεται να συμβεί παρεμπιπτόντως σε μία νόμιμη επιχείρηση εποπτείας από αρμόδιες αρχές. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει επίσης το έργο που πραγματοποιείται, για παράδειγμα, από τις εθνικές υπηρεσίες πληροφοριών, για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας σύμφωνα με το άρθρο 4 παράγραφος 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) ή που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 72 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), σύμφωνα με το οποίο ο τίτλος V του μέρους III της ΣΛΕΕ σχετικά με τον χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης δεν θίγει την άσκηση των ευθυνών που εμπίπτουν στα κράτη μέλη για την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη διαφύλαξη της εσωτερικής ασφάλειας.
- (35) Τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα ατομικής αξιολόγησης, προκειμένου να προσδιορίζονται οι ειδικές ανάγκες τους ως προς την προστασία, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την ένταξη στην κοινωνία, να κρίνεται εάν και σε ποιο βαθμό θα χρειαστούν ειδικά μέτρα κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας και να προσδιορίζεται η έκταση της ποινικής ευθύνης τους και η καταλληλότητα μιας ποινής ή εκπαιδευτικού μέτρου.
- (36) Η ατομική αξιολόγηση θα πρέπει, ειδικότερα, να λαμβάνει υπόψη την προσωπικότητα και την ωριμότητα του παιδιού, το οικονομικό, κοινωνικό και οικογενειακό του υπόβαθρο, συμπεριλαμβανομένου του περιβάλλοντος στο οποίο ζει και τις ειδικές αδυναμίες που παρουσιάζει το παιδί, όπως μαθησιακά προβλήματα και δυσκολίες επικοινωνίας.
- (37) Η έκταση και οι λεπτομέρειες μιας ατομικής αξιολόγησης θα πρέπει να μπορούν να προσαρμόζονται ανάλογα με τις περιστάσεις της υπόθεσης, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα του εικαζόμενου ποινικού αδικήματος και τα μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν εάν το παιδί κριθεί ένοχο για το εν λόγω αδίκημα. Ατομική αξιολόγηση που έχει διεξαχθεί για το ίδιο παιδί στο πρόσφατο παρελθόν θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί εφόσον επικαιροποιηθεί.
- (38) Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις πληροφορίες που προκύπτουν από ατομική αξιολόγηση όταν αποφασίζουν εάν θα πρέπει να ληφθεί κάποιο ειδικό μέτρο όσον αφορά το παιδί, όπως η παροχή πρακτικής βοήθειας, όταν αξιολογούν την καταλληλότητα και την αποτελεσματικότητα ασφαλιστικών μέτρων όσον αφορά το παιδί, όπως αποφάσεις προσωρινής κράτησης ή εναλλακτικά μέτρα, και συνεκτιμώντας τα ατομικά χαρακτηριστικά και τις ατομικές περιστάσεις του παιδιού όταν λαμβάνουν απόφαση ή αναλαμβάνουν δράση στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, μεταξύ άλλων κατά την έκδοση καταδικαστικής απόφασης. Σε περίπτωση που δεν είναι ακόμη διαθέσιμη μια ατομική

αξιολόγηση, οι αρμόδιες αρχές δεν εμποδίζονται να λάβουν τέτοιου είδους μέτρα ή αποφάσεις, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται οι όροι που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία, μεταξύ άλλων ότι η ατομική αξιολόγηση θα διεξαχθεί στο εγγύτερο κατάλληλο στάδιο της διαδικασίας. Η καταλληλότητα και η αποτελεσματικότητα των μέτρων ή των αποφάσεων που λαμβάνονται πριν από την ατομική αξιολόγηση μπορούν να επανεξεταστούν όταν η ατομική αξιολόγηση καταστεί διαθέσιμη.

- (39) Η ατομική αξιολόγηση θα πρέπει να διεξάγεται στο πλέον πρώιμο και κατάλληλο στάδιο της διαδικασίας και εγκαίρως ώστε οι πληροφορίες που προκύπτουν από την ατομική αξιολόγηση να μπορούν να λαμβάνονται υπόψη από τον εισαγγελέα, τον δικαστή, ή άλλη αρμόδια αρχή πριν από την απαγγελία της κατηγορίας ενόψει της δίκης. Θα πρέπει ωστόσο να είναι δυνατή η απαγγελία κατηγορίας σε περίπτωση που δεν υπάρχει ατομική αξιολόγηση, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Αυτό θα μπορούσε να συμβεί, για παράδειγμα, στην περίπτωση που ένα παιδί τελεί υπό προσωρινή κράτηση και η αναμονή έως ότου καταστεί διαθέσιμη η ατομική αξιολόγηση θα ενέχει τον κίνδυνο να παραταθεί αδικαιολόγητα η εν λόγω κράτηση.
- (40) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να παρεκκλίνουν από την υποχρέωση διεξαγωγής ατομικής αξιολόγησης, όταν η παρέκκλιση αυτή είναι δικαιολογημένη στις περιστάσεις της υπόθεσης, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, τη βαρύτητα του εικαζόμενου ποινικού αδικήματος και τα μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν εάν το παιδί κριθεί ένοχο για το εν λόγω αδίκημα, υπό την προϋπόθεση ότι η παρέκκλιση εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να συνεκτιμώνται όλα τα σχετικά στοιχεία, μεταξύ άλλων εάν το παιδί κατά το πρόσφατο παρελθόν υποβλήθηκε ή όχι σε ατομική αξιολόγηση στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας, ή εάν η συγκεκριμένη υπόθεση μπορεί να εξεταστεί χωρίς την απαγγελία κατηγορίας.
- (41) Το καθήκον μέριμνας έναντι παιδιών που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι αποτελεί τη βάση της δίκαιης απονομής δικαιοσύνης, ιδίως στις περιπτώσεις που τα παιδιά στερούνται της ελευθερίας τους και περιέρχονται συνεπώς σε ιδιαίτερα αδύναμη θέση. Για να διασφαλίζεται η προσωπική ακεραιότητα ενός παιδιού που στερείται της ελευθερίας του, το παιδί θα πρέπει να έχει δικαίωμα σε ιατρική εξέταση. Η εν λόγω ιατρική εξέταση θα πρέπει να διενεργείται από ιατρό ή άλλο εξειδικευμένο επαγγελματία, είτε κατόπιν πρωτοβουλίας των αρμόδιων αρχών, ιδίως όταν συγκεκριμένες ενδείξεις σχετικά με την υγεία αιτιολογούν την εξέταση αυτή, είτε κατόπιν αποδοχής σχετικής αιτήσεως του παιδιού, του ασκούντος τη γονική μέριμνα ή του δικηγόρου του παιδιού. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίζουν πρακτικές ρυθμίσεις όσον αφορά τις ιατρικές εξετάσεις που πρόκειται να διεξαχθούν σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, και όσον αφορά την πρόσβαση των παιδιών στις εξετάσεις αυτές. Στο πλαίσιο αυτό θα μπορούν μεταξύ άλλων να ρυθμίζονται καταστάσεις όπου δύο ή περισσότερες αιτήσεις για ιατρικές εξετάσεις έχουν υποβληθεί για το ίδιο παιδί σε σύντομο χρονικό διάστημα.
- (42) Παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών δεν είναι πάντοτε ικανά να κατανοήσουν το περιεχόμενο των ανακρίσεων στις οποίες υποβάλλονται. Για να διασφαλίζεται επαρκής προστασία των παιδιών αυτών, οι ανακρίσεις τους από αστυνομικές ή άλλες αρχές επιβολής του νόμου θα πρέπει επομένως να καταγράφονται με οπτικοακουστικά μέσα όταν αυτό είναι σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, εάν παρίσταται ή όχι δικηγόρος και εάν το παιδί έχει στερηθεί ή όχι της ελευθερίας του, ενώ είναι αυτονόητο ότι πρωταρχική σημασία θα πρέπει να δίνεται πάντα στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Η παρούσα οδηγία δεν απαιτεί από τα κράτη μέλη να καταγράφουν με οπτικοακουστικά μέσα την εξέταση των παιδιών από δικαστή ή δικαστήριο.
- (43) Στις περιπτώσεις που θα πρέπει να πραγματοποιηθεί καταγραφή με οπτικοακουστικά μέσα σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, αλλά ανυπέρβλητο τεχνικό πρόβλημα καθιστά αδύνατη την καταγραφή αυτή, η αστυνομία ή άλλες αρχές επιβολής του νόμου θα πρέπει να μπορούν να ανακρίνουν το παιδί χωρίς να πραγματοποιείται καταγραφή με οπτικοακουστικά μέσα, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν καταβληθεί εύλογες προσπάθειες για την υπέρβαση του τεχνικού προβλήματος, ότι δεν κρίνεται σκόπιμο να αναβληθεί η ανάκριση και ότι αυτό εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.
- (44) Ανεξάρτητα από το κατά πόσον η ανάκριση των παιδιών καταγράφεται με οπτικοακουστικά μέσα ή όχι, θα πρέπει σε κάθε περίπτωση να διεξάγεται με τρόπο που να λαμβάνει υπόψη την ηλικία και την ωριμότητά τους.
- (45) Τα παιδιά βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση όταν στερούνται της ελευθερίας τους. Θα πρέπει συνεπώς να καταβάλλονται ιδιαίτερες προσπάθειες για να αποφεύγεται η στέρηση της ελευθερίας των παιδιών και, ειδικότερα, η κράτηση παιδιών σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας πριν αποφανθεί οριστικά το δικαστήριο εάν το παιδί τέλεσε το ποινικό αδίκημα, λόγω των πιθανών κινδύνων για τη σωματική, πνευματική και κοινωνική ανάπτυξή τους και επειδή η στέρηση της ελευθερίας ενδέχεται να δυσχεράνει την επανένταξή τους στην κοινωνία. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να λαμβάνουν πρακτικά μέτρα, όπως κατευθυντήριες γραμμές ή οδηγίες προς τους αστυνομικούς, σχετικά με την εφαρμογή της παρούσας απαίτησης σε περιπτώσεις αστυνομικής κράτησης. Σε κάθε περίπτωση, η απαίτηση αυτή δεν θίγει τη δυνατότητα των αστυνομικών ή άλλων αρχών επιβολής του νόμου να συλλαμβάνουν ένα παιδί σε καταστάσεις όπου αυτό φαίνεται εκ πρώτης όψεως αναγκαίο, για παράδειγμα όταν το παιδί συλλαμβάνεται επ' αυτοφώρω ή αμέσως μετά τη διάπραξη ποινικού αδικήματος.

- (46) Οι αρμόδιες αρχές θα πρέπει να εξετάζουν πάντοτε μέτρα εναλλακτικά της κράτησης (εναλλακτικά μέτρα) και θα πρέπει να προσφεύγουν στα μέτρα αυτά όταν αυτό είναι δυνατό. Αυτά τα εναλλακτικά μέτρα θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την απαγόρευση να βρίσκεται το παιδί σε ορισμένες περιοχές, την υποχρέωση για το παιδί να διαμένει σε συγκεκριμένο τόπο, περιορισμούς σχετικά με την επαφή με συγκεκριμένα πρόσωπα, υποχρεώσεις εμφάνισης στις αρμόδιες αρχές, συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα ή συμμετοχή, με τη συγκατάθεση του παιδιού, σε θεραπευτικά προγράμματα ή προγράμματα απεξάρτησης.
- (47) Η κράτηση των παιδιών θα πρέπει να υπόκειται σε περιοδική επανεξέταση από δικαστήριο, το οποίο θα μπορούσε επίσης να είναι μονομελές. Θα πρέπει να είναι δυνατό να διεξαχθεί η εν λόγω περιοδική επανεξέταση αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο ή κατόπιν αιτήσεως του παιδιού, του δικηγόρου του παιδιού ή δικαστικής αρχής η οποία δεν είναι δικαστήριο, ιδίως του εισαγγελέα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει εν προκειμένω να προβλέπουν πρακτικές ρυθμίσεις, μεταξύ άλλων όσον αφορά την κατάσταση κατά την οποία το δικαστήριο έχει ήδη διεξαγάγει αυτεπαγγέλτως περιοδική επανεξέταση και το παιδί ή ο δικηγόρος του παιδιού ζητούν τη διεξαγωγή άλλης επανεξέτασης.
- (48) Τα παιδιά, σε περίπτωση που κρατούνται, θα πρέπει να επωφελούνται από ειδικά μέτρα προστασίας. Ειδικότερα, θα πρέπει να διαχωρίζονται από τους ενήλικες, εκτός εάν κρίνεται ότι αυτό δεν εξυπηρετεί τα μείζονα συμφέροντα του παιδιού, σύμφωνα με το άρθρο 37 στοιχείο γ) της σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού. Όταν το κρατούμενο παιδί φθάνει στην ηλικία των 18 ετών, θα πρέπει να υπάρχει η δυνατότητα να συνεχιστεί η χωριστή κράτηση, όπου δικαιολογείται, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων που αφορούν το συγκεκριμένο πρόσωπο. Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να δίνεται στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζονται τα κρατούμενα παιδιά, λόγω της εγγενούς ευάλωτης κατάστασής τους. Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν πρόσβαση σε εκπαιδευτικά ιδρύματα ανάλογα με τις ανάγκες τους.
- (49) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι και που τελούν υπό αστυνομική κράτηση διαχωρίζονται από τους ενήλικες, εκτός εάν κρίνεται ότι αυτό δεν εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, ή εκτός εάν, σε εξαιρετικές περιστάσεις, αυτό δεν είναι πρακτικά δυνατό, υπό την προϋπόθεση ότι τα παιδιά κρατούνται μαζί με ενήλικες με τρόπο συμβατό με το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Για παράδειγμα, σε αραιοκατοικημένες περιοχές θα πρέπει να είναι δυνατόν, κατ' εξαίρεση, να τελούν τα παιδιά υπό αστυνομική κράτηση μαζί με ενήλικες, εφόσον αυτό δεν αντίκειται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Σε αυτές τις καταστάσεις, οι αρμόδιες αρχές υποχρεούνται να επαγρυπνούν ώστε να προστατευτεί η σωματική ακεραιότητα και η καλή κατάσταση του παιδιού.
- (50) Τα παιδιά θα πρέπει να μπορούν να κρατούνται μαζί με νέους ενήλικες εφόσον αυτό δεν αντίκειται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού. Εναπόκειται στα κράτη μέλη να καθορίσουν ποια είναι τα πρόσωπα που θεωρούνται νέοι ενήλικες σύμφωνα με το εθνικό τους ουσιαστικό και δικονομικό δίκαιο. Τα κράτη μέλη προτρέπονται να καθορίσουν ότι τα άτομα ηλικίας άνω των 24 ετών δεν μπορούν να χαρακτηριστούν νέοι ενήλικες.
- (51) Σε περίπτωση κράτησης παιδιών, τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν κατάλληλα μέτρα όπως ορίζεται στην παρούσα οδηγία. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να εξασφαλίζουν μεταξύ άλλων την ουσιαστική και τακτική άσκηση του δικαιώματος στην οικογενειακή ζωή. Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να διατηρούν τακτικές επαφές με τους γονείς τους, την οικογένεια και τους φίλους τους μέσω επισκέψεων και αλληλογραφίας, εκτός και αν απαιτούνται έκτακτοι περιορισμοί προς το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού ή το συμφέρον της δικαιοσύνης.
- (52) Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζεται ο σεβασμός της θρησκευτικής ελευθερίας ή των πεποιθήσεων του παιδιού. Στο πλαίσιο αυτό, τα κράτη μέλη θα πρέπει, ειδικότερα, να μην παρεμβαίνουν στα θέματα θρησκείας ή πεποιθήσεων του παιδιού. Πάντως, δεν ζητείται από τα κράτη μέλη να λαμβάνουν ενεργητικά μέτρα προκειμένου να διευκολύνουν τα παιδιά στη λατρευτική τους ζωή.
- (53) Εφόσον κρίνεται σκόπιμο, τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα σε άλλες καταστάσεις στέρησης της ελευθερίας. Τα λαμβανόμενα μέτρα θα πρέπει να έχουν αναλογικό χαρακτήρα και να αρμόζουν στη φύση της στέρησης της ελευθερίας, όπως αστυνομική κράτηση, και στη διάρκειά της.
- (54) Οι επαγγελματίες που έρχονται σε άμεση επαφή με παιδιά θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις ιδιαίτερες ανάγκες των παιδιών διαφόρων ηλικιακών ομάδων και να μεριμνούν ώστε η διαδικασία να προσαρμόζεται σε αυτές. Για τον σκοπό αυτό, οι εν λόγω επαγγελματίες θα πρέπει να είναι ειδικά εκπαιδευμένοι να ασχολούνται με παιδιά.
- (55) Τα παιδιά θα πρέπει να τυγχάνουν μεταχείρισης κατάλληλης για την ηλικία τους, την ωριμότητά τους και το επίπεδο κατανόησης, λαμβανομένων υπόψη τυχόν ειδικών αναγκών τους, μεταξύ άλλων των δυσχερειών επικοινωνίας που ενδεχομένως έχουν.

- (56) Λαμβανομένων υπόψη των διαφορών μεταξύ των νομικών παραδόσεων και συστημάτων των κρατών μελών, η προστασία της ιδιωτικής ζωής των παιδιών κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας θα πρέπει να διασφαλίζεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, με σκοπό, μεταξύ άλλων, να διευκολυνθεί η επανένταξη των παιδιών στην κοινωνία. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να προβλέπουν ότι οι ακροαματικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά διεξάγονται συνήθως χωρίς την παρουσία ακροατηρίου ή να επιτρέπουν στα δικαστήρια ή στους δικαστές να αποφασίζουν τη διεξαγωγή αυτών των ακροαματικών διαδικασιών χωρίς την παρουσία ακροατηρίου. Αυτό δεν θίγει τις αποφάσεις που απαγγέλλονται δημοσίως σύμφωνα με το άρθρο 6 ΕΣΔΑ.
- (57) Τα παιδιά θα πρέπει να έχουν το δικαίωμα να συνοδεύονται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα κατά την ακροαματική διαδικασία στην οποία συμμετέχουν. Εάν περισσότερα από ένα πρόσωπα ασκούν τη γονική μέριμνα για το ίδιο παιδί, το παιδί θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να συνοδεύεται από όλα τα πρόσωπα, εκτός εάν αυτό δεν είναι δυνατό στη πράξη παρά τις εύλογες προσπάθειες που έχουν καταβάλει οι αρμόδιες αρχές. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να καθορίζουν πρακτικές ρυθμίσεις προκειμένου τα παιδιά να ασκούν το δικαίωμα να συνοδεύονται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα κατά τις ακροαματικές διαδικασίες στις οποίες συμμετέχουν και όσον αφορά τους όρους υπό τους οποίους ένας συνοδός μπορεί να αποκλειστεί προσωρινά από τις ακροαματικές διαδικασίες. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει, μεταξύ άλλων, να ρυθμίζεται η κατάσταση κατά την οποία ο ασκών τη γονική μέριμνα αδυνατεί προσωρινά να συνοδεύσει το παιδί ή δεν επιθυμεί να κάνει χρήση της δυνατότητας να συνοδεύσει το παιδί, υπό την προϋπόθεση ότι λαμβάνεται υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.
- (58) Υπό ορισμένες περιστάσεις, που μπορούν επίσης να αφορούν ένα μόνο από τα πρόσωπα που ασκούν τη γονική μέριμνα, το παιδί θα πρέπει να έχει το δικαίωμα να συνοδεύεται κατά τις ακροαματικές διαδικασίες από κατάλληλο ενήλικα άλλον από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα. Μία τέτοια περίπτωση συντρέχει όταν ο ασκών τη γονική μέριμνα που συνοδεύει το παιδί θα μπορούσε να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την ποινική διαδικασία, ειδικότερα σε περίπτωση που αντικειμενικά και πραγματικά περιστατικά καταδεικνύουν ή γεννούν την υποψία ότι ενδέχεται να καταστραφούν ή αλλοιωθούν αποδεικτικά στοιχεία, να παρεμβληθούν εμπόδια σε μάρτυρες ή ότι ο ασκών τη γονική μέριμνα ενδέχεται να έχει συμμετάσχει μαζί με το παιδί στην εικαζόμενη εγκληματική δραστηριότητα.
- (59) Σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, τα παιδιά θα πρέπει επίσης να έχουν το δικαίωμα να συνοδεύονται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα σε άλλα στάδια της διαδικασίας στα οποία είναι παρόντα, για παράδειγμα κατά την εξέτασή τους από την αστυνομία.
- (60) Το δικαίωμα του κατηγορουμένου να παρίσταται αυτοπροσώπως στη δίκη βασίζεται στο δικαίωμα σε δίκαιη δίκη που προβλέπεται στο άρθρο 47 του Χάρτη και στο άρθρο 6 της ΕΣΔΑ, όπως ερμηνεύεται από το Δικαστήριο και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα ώστε να ενθαρρύνονται τα παιδιά να παρίστανται στη δίκη τους, μεταξύ άλλων με την αυτοπρόσωπη κλήτευσή τους και με την αποστολή αντιγράφου της κλήτευσης στον ασκούντα τη γονική μέριμνα ή, εάν τούτο θα αντέβαινε στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, σε άλλον κατάλληλο ενήλικα. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να θεσπίσουν πρακτικές ρυθμίσεις σχετικά με την παρουσία παιδιών στη δίκη. Οι ρυθμίσεις αυτές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν διατάξεις σχετικά με τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες ένα παιδί μπορεί να αποκλείεται προσωρινά από τη δίκη.
- (61) Ορισμένα δικαιώματα που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζονται στα παιδιά που είναι καταζητούμενοι από τον χρόνο σύλληψής τους στο κράτος μέλος εκτέλεσης.
- (62) Η διαδικασία ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης είναι ζωτικής σημασίας για τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών σε ποινικές υποθέσεις. Η τήρηση των προθεσμιών που καθορίζονται στην απόφαση-πλαίσιο 2002/584/ΔΕΥ είναι πολύ σημαντική για τη συνεργασία αυτή. Για τον λόγο αυτό, ενώ τα παιδιά που είναι καταζητούμενοι θα πρέπει να μπορούν να ασκούν πλήρως τα δικαιώματά τους βάσει της παρούσας οδηγίας σε διαδικασίες εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, οι εν λόγω προθεσμίες θα πρέπει να τηρούνται.
- (63) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι δικαστές και οι εισαγγελείς που ασχολούνται με ποινικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά διαθέτουν ειδικές ικανότητες στον τομέα αυτό ή έχουν ουσιαστική πρόσβαση σε ειδική κατάρτιση, ιδίως όσον αφορά τα δικαιώματα των παιδιών, τις κατάλληλες ανακριτικές τεχνικές, την παιδική ψυχολογία και την επικοινωνία σε γλώσσα προσαρμοσμένη στα παιδιά. Τα κράτη μέλη θα πρέπει επίσης να λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να προωθούν την παροχή τέτοιου είδους ειδικής κατάρτισης σε δικηγόρους που ασχολούνται με ποινικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά.
- (64) Για να παρακολουθείται και να αξιολογείται η αποτελεσματικότητα της παρούσας οδηγίας, απαιτείται συλλογή σχετικών δεδομένων, από όσα είναι διαθέσιμα, σε σχέση με την εφαρμογή των δικαιωμάτων που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία. Τα εν λόγω δεδομένα περιλαμβάνουν τα δεδομένα που καταγράφονται από τις δικαστικές αρχές και από τις αρχές επιβολής του νόμου και, στο μέτρο του δυνατού, τα διοικητικά δεδομένα που συγκεντρώνονται από τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης και κοινωνικής πρόνοιας όσον αφορά τα δικαιώματα που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, και ιδίως σε σχέση με τον αριθμό των παιδιών που έχουν πρόσβαση σε δικηγόρο, τον αριθμό των ατομικών αξιολογήσεων που διενεργούνται, τον αριθμό των ανακρίσεων που καταγράφονται με οπτικοακουστικά μέσα και τον αριθμό των παιδιών που στερούνται της ελευθερίας τους.

- (65) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να σέβονται και να εγγυώνται τα δικαιώματα που ορίζονται στην παρούσα οδηγία χωρίς καμία διάκριση για οποιονδήποτε λόγο όπως είναι η φυλή, το χρώμα, το φύλο, ο γενετήσιος προσανατολισμός, η γλώσσα, η θρησκεία, τα πολιτικά φρονήματα ή άλλη γνώμη, η ιθαγένεια, η εθνοτική ή κοινωνική προέλευση, η περιουσία, η αναπηρία ή η γέννηση.
- (66) Η παρούσα οδηγία συνάδει με τα θεμελιώδη δικαιώματα και τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη και την ΕΣΔΑ, συμπεριλαμβανομένης της απαγόρευσης των βασανιστηρίων και της απάνθρωπης ή εξευτελιστικής μεταχείρισης, του δικαιώματος στην ελευθερία και την ασφάλεια, του σεβασμού της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής, του δικαιώματος στην ακεραιότητα του προσώπου, των δικαιωμάτων του παιδιού, της κοινωνικής ένταξης των ατόμων με αναπηρίες, του δικαιώματος αποτελεσματικού μέσου ένδικης προστασίας και του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, του τεκμηρίου αθωότητας, και των δικαιωμάτων υπεράσπισης. Η παρούσα οδηγία θα πρέπει να εφαρμόζεται σύμφωνα με τα εν λόγω δικαιώματα και αρχές.
- (67) Η παρούσα οδηγία θεσπίζει ελάχιστους κανόνες. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να μπορούν να διευρύνουν τα δικαιώματα που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία με σκοπό την παροχή υψηλότερου επιπέδου προστασίας. Αυτό το υψηλότερο επίπεδο προστασίας δεν θα πρέπει να αποτελεί φραγμό στην αμοιβαία αναγνώριση των δικαστικών αποφάσεων, την οποία οι εν λόγω ελάχιστοι κανόνες αποσκοπούν να διευκολύνουν. Το επίπεδο προστασίας που παρέχεται από τα κράτη μέλη δεν θα πρέπει ποτέ να υπολείπεται από τα πρότυπα του Χάρτη ή της ΕΣΔΑ, όπως αυτά έχουν ερμηνευτεί από το Δικαστήριο και το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.
- (68) Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας οδηγίας, δηλαδή η καθιέρωση κοινών ελάχιστων προτύπων σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις για τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών, δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη, μπορούν όμως, λόγω της κλίμακας και των αποτελεσμάτων της, να επιτευχθούν καλύτερα σε επίπεδο Ένωσης, η Ένωση μπορεί να λάβει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η οποία διατυπώνεται στο άρθρο 5 της ΣΕΕ. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, όπως διατυπώνεται στο ίδιο άρθρο, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων αυτών.
- (69) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 21 για τη θέση του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιρλανδίας όσον αφορά το χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, το οποίο προσαρτάται στη ΣΕΕ και τη ΣΛΕΕ, και με την επιφύλαξη του άρθρου 4 του εν λόγω πρωτοκόλλου, τα εν λόγω κράτη μέλη δεν συμμετέχουν στην έκδοση της παρούσας οδηγίας και δεν δεσμεύονται από αυτήν ούτε υπόκεινται στην εφαρμογή της.
- (70) Σύμφωνα με τα άρθρα 1 και 2 του πρωτοκόλλου αριθ. 22 σχετικά με τη θέση της Δανίας, το οποίο προσαρτάται στη ΣΕΕ και στη ΣΛΕΕ, η Δανία δεν συμμετέχει στην έκδοση της παρούσας οδηγίας και δεν δεσμεύεται από αυτήν ούτε υπόκειται στην εφαρμογή της.
- (71) Σύμφωνα με την κοινή πολιτική δήλωση των κρατών μελών και της Επιτροπής, της 28ης Σεπτεμβρίου 2011, σχετικά με τα επεξηγηματικά έγγραφα⁽¹⁾, τα κράτη μέλη έχουν αναλάβει την υποχρέωση να συνοδεύουν, σε δικαιολογημένες περιπτώσεις, την κοινοποίηση των μέτρων μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο με ένα ή περισσότερα έγγραφα που επεξηγούν τη σχέση ανάμεσα στα συστατικά στοιχεία μιας οδηγίας και στα αντίστοιχα μέρη των νομικών πράξεων μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο. Αναφορικά με την παρούσα οδηγία, ο νομοθέτης θεωρεί δικαιολογημένη τη διαβίβαση των εγγράφων αυτών,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1

Αντικείμενο

Η παρούσα οδηγία θεσπίζει κοινούς ελάχιστους κανόνες σχετικά με ορισμένα δικαιώματα των παιδιών που:

α) είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινικές διαδικασίες· ή

β) υπόκεινται σε διαδικασία ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης κατ' εφαρμογή της απόφασης-πλασιού 2002/584/ΔΕΥ («καταζητούμενοι»).

⁽¹⁾ EE C 369 της 17.12.2011, σ. 14.

Άρθρο 2

Πεδίο εφαρμογής

1. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινική διαδικασία. Εφαρμόζεται μέχρις ότου κριθεί οριστικά αν ο ύποπτος ή ο κατηγορούμενος τέλεσε αξιόποινη πράξη, συμπεριλαμβανομένης, κατά περίπτωση, της επιμέτρησης της ποινής και της εκδίκασης τυχόν προσφυγής.

2. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται στα παιδιά που είναι καταζητούμενοι από τη στιγμή της σύλληψής τους στο κράτος μέλος εκτέλεσης σύμφωνα με το άρθρο 17.

3. Με εξαίρεση το άρθρο 5, το άρθρο 8 παράγραφος 3 στοιχείο β) και το άρθρο 15, στο βαθμό που οι εν λόγω διατάξεις αφορούν ασκούντα τη γονική μέριμνα, η παρούσα οδηγία, ή ορισμένες διατάξεις αυτής, εφαρμόζεται σε πρόσωπα που αναφέρονται στις παραγράφους 1 και 2 του παρόντος άρθρου, εφόσον τα πρόσωπα αυτά ήταν παιδιά όταν άρχισαν οι διαδικασίες αυτές, αλλά συμπλήρωσαν στη συνέχεια την ηλικία των 18 ετών, και η εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, ή ορισμένων διατάξεων αυτής, κρίνεται ενδεδειγμένη υπό το πρίσμα όλων των περιστάσεων της υπόθεσης, μεταξύ άλλων του κατά πόσο το συγκεκριμένο πρόσωπο είναι ώριμο και ευάλωτο. Τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίσουν ότι η παρούσα οδηγία δεν εφαρμόζεται όταν το ενεχόμενο πρόσωπο συμπληρώσει την ηλικία των 21 ετών.

4. Η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται σε παιδιά που δεν ήταν αρχικά ύποπτοι ή κατηγορούμενοι αλλά καθίστανται ύποπτοι ή κατηγορούμενοι κατά τη διάρκεια της εξέτασης από την αστυνομία ή άλλες αρχές επιβολής του νόμου.

5. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τους εθνικούς κανόνες που καθορίζουν την ηλικία ποινικής ευθύνης.

6. Με την επιφύλαξη του δικαιώματος δίκαιης δίκης, όσον αφορά ήσσονος σημασίας αδικήματα:

α) όταν το δικαιο κράτους μέλους προβλέπει την επιβολή κύρωσης από αρχή πλην δικαστηρίου με δικαιοδοσία σε ποινικές υποθέσεις και για την επιβληθείσα κύρωση υπάρχει δυνατότητα προσφυγής ή παραπομπής ενώπιον τέτοιου δικαστηρίου· ή

β) όταν δεν μπορεί να επιβληθεί ως ποινή η στέρηση της ελευθερίας·

η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται μόνο στη διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου με δικαιοδοσία σε ποινικές υποθέσεις.

Σε κάθε περίπτωση, η παρούσα οδηγία εφαρμόζεται πλήρως όταν το παιδί έχει στερηθεί την ελευθερία του, ανεξάρτητα από το στάδιο της ποινικής διαδικασίας.

Άρθρο 3

Ορισμοί

Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ισχύουν οι ακόλουθοι ορισμοί:

1) «παιδί»: κάθε πρόσωπο κάτω των 18 ετών·

2) «ασκών τη γονική μέριμνα»: κάθε πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα παιδιού·

3) «γονική μέριμνα»: το σύνολο των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που παρέχονται σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο με δικαστική απόφαση, απευθείας από τον νόμο ή με ισχύουσα συμφωνία όσον αφορά το πρόσωπο ή την περιουσία παιδιού, περιλαμβανομένων των δικαιωμάτων επιμέλειας και προσωπικής επικοινωνίας.

Όσον αφορά το σημείο 1) του πρώτου εδαφίου, στις περιπτώσεις που δεν είναι βέβαιο ότι το πρόσωπο έχει συμπληρώσει την ηλικία των 18 ετών, το εν λόγω πρόσωπο τεκμαίρεται παιδί.

Άρθρο 4

Δικαίωμα ενημέρωσης

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι όταν τα παιδιά πληροφορούνται ότι είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινικές διαδικασίες, ενημερώνονται άμεσα σχετικά με τα δικαιώματά τους σύμφωνα με την οδηγία 2012/13/ΕΕ και σχετικά με τις γενικές πτυχές της διεξαγωγής της διαδικασίας.

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν επίσης ότι τα παιδιά ενημερώνονται σχετικά με τα δικαιώματα που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία. Οι εν λόγω πληροφορίες παρέχονται ως εξής:

α) αμέσως μόλις τα παιδιά πληροφορούνται ότι είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι, όσον αφορά:

- i) το δικαίωμα να ενημερωθεί ο ασκών τη γονική μέριμνα, όπως προβλέπεται στο άρθρο 5·
- ii) το δικαίωμα συνδρομής από δικηγόρο, όπως προβλέπεται στο άρθρο 6·
- iii) το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής, όπως προβλέπεται στο άρθρο 14·
- iv) το δικαίωμα συνοδείας από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα σε στάδια της διαδικασίας άλλα από την ακροαματική διαδικασία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 15 παράγραφος 4·
- v) το δικαίωμα σε δικαστική συνδρομή, όπως προβλέπεται στο άρθρο 18·

β) σε όσο το δυνατόν περισσότερο πρόωμο και κατάλληλο στάδιο της διαδικασίας, όσον αφορά:

- i) το δικαίωμα σε ατομική αξιολόγηση, όπως προβλέπεται στο άρθρο 7·
 - ii) το δικαίωμα ιατρικής εξέτασης, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σε ιατρική περίθαλψη, όπως προβλέπεται στο άρθρο 8·
 - iii) το δικαίωμα περιορισμού της στέρησης της ελευθερίας και χρήσης εναλλακτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένου του δικαιώματος σε περιοδική επανεξέταση της κράτησης, όπως προβλέπεται στα άρθρα 10 και 11·
 - iv) το δικαίωμα συνοδείας από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα κατά την ακροαματική διαδικασία, όπως προβλέπεται στο άρθρο 15 παράγραφος 1·
 - v) το δικαίωμα αυτοπρόσωπης παράστασης στη δίκη, όπως προβλέπεται στο άρθρο 16·
 - vi) το δικαίωμα σε αποτελεσματικά μέσα ένδικης προστασίας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 19·
- γ) από τη στέρηση της ελευθερίας όσον αφορά το δικαίωμα σε ειδική μεταχείριση κατά τη διάρκεια της στέρησης της ελευθερίας, όπως προβλέπεται στο άρθρο 12.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι πληροφορίες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 παρέχονται γραπτώς, προφορικώς, ή αμφότερα, σε απλή και προσιτή γλώσσα, και ότι οι παρεχόμενες πληροφορίες σημειώνονται, χρησιμοποιώντας τη διαδικασία καταγραφής σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο.

3. Στις περιπτώσεις που χορηγείται σε παιδιά έγγραφο δικαιωμάτων δυνάμει της οδηγίας 2012/13/ΕΕ, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι το εν λόγω έγγραφο περιλαμβάνει αναφορά στα δικαιώματά τους δυνάμει της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 5

Δικαίωμα του παιδιού να ενημερωθεί ο ασκών τη γονική μέριμνα

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι στον ασκούντα τη γονική μέριμνα παρέχεται το συντομότερο δυνατόν η ενημέρωση που έχει δικαίωμα να λάβει το παιδί σύμφωνα με το άρθρο 4.

2. Η ενημέρωση που αναφέρεται στην παράγραφο 1 παρέχεται σε άλλον κατάλληλο ενήλικα, που ορίζεται από το παιδί και γίνεται αποδεκτός υπό αυτή την ιδιότητα από την αρμόδια αρχή, όταν η παροχή της εν λόγω ενημέρωσης στον ασκούντα τη γονική μέριμνα:

- α) θα αντέβαινε στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού·
- β) δεν είναι εφικτή, επειδή, αν και καταβλήθηκαν εύλογες προσπάθειες, είναι αδύνατη η επικοινωνία με ασκούντα τη γονική μέριμνα ή είναι άγνωστη η ταυτότητά του·
- γ) θα μπορούσε, βάσει αντικειμενικών και πραγματικών περιστατικών, να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την ποινική διαδικασία.

Όταν το παιδί δεν έχει ορίσει άλλον κατάλληλο ενήλικα, ή όταν ο ενήλικας που έχει οριστεί από το παιδί δεν γίνεται αποδεκτός από την αρμόδια αρχή, η αρμόδια αρχή, λαμβάνοντας υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, ορίζει και παρέχει την ενημέρωση σε άλλο πρόσωπο. Το εν λόγω πρόσωπο μπορεί επίσης να είναι εκπρόσωπος αρχής ή άλλου φορέα που έχει την ευθύνη για την προστασία ή την καλή κατάσταση των παιδιών.

3. Όταν οι περιστάσεις που οδήγησαν στην εφαρμογή του στοιχείου α), β) ή γ) της παραγράφου 2 έχουν παύσει να υφίστανται, κάθε πληροφορία που λαμβάνει το παιδί σύμφωνα με το άρθρο 4, και η οποία εξακολουθεί να διατηρεί τη σημασία της στο πλαίσιο της διαδικασίας, παρέχεται στον ασκούντα τη γονική μέριμνα.

Άρθρο 6

Συνδρομή από δικηγόρο

1. Τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινικές διαδικασίες έχουν το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο σύμφωνα με την οδηγία 2013/48/ΕΕ. Καμία διάταξη της παρούσας οδηγίας, και ειδικότερα του παρόντος άρθρου, δεν θίγει το δικαίωμα αυτό.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά λαμβάνουν τη συνδρομή δικηγόρου σύμφωνα με το παρόν άρθρο ούτως ώστε να μπορούν να ασκούν αποτελεσματικά τα δικαιώματα υπεράσπισης τους.

3. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά λαμβάνουν τη συνδρομή δικηγόρου χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση μόλις τα παιδιά ενημερώνονται ότι είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι. Σε κάθε περίπτωση, τα παιδιά λαμβάνουν τη συνδρομή δικηγόρου από όποιο από τα ακόλουθα γεγονότα επισυμβεί νωρίτερα:

- α) προτού εξεταστούν από την αστυνομία ή άλλη αρχή επιβολής του νόμου ή δικαστική αρχή·
- β) κατά τη διενέργεια ανακριτικής πράξης ή άλλης πράξης συλλογής αποδεικτικών στοιχείων από ανακριτική ή άλλη αρμόδια αρχή σύμφωνα με την παράγραφο 4 στοιχείο γ)·
- γ) χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση μετά τη στέρηση της ελευθερίας·
- δ) όταν έχουν κλητευθεί ενώπιον δικαστηρίου με δικαιοδοσία σε ποινικές υποθέσεις, εγκαίρως πριν παραστούν ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου.

4. Η συνδρομή από δικηγόρο περιλαμβάνει τα εξής:

- α) τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα κατ' ιδίαν συνάντησης και επικοινωνίας με τον δικηγόρο που τα εκπροσωπεί, μεταξύ άλλων πριν από την εξέτασή τους από την αστυνομία ή άλλη αρχή επιβολής του νόμου ή δικαστική αρχή·
- β) τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά έχουν τη συνδρομή δικηγόρου όταν υποβάλλονται σε εξέταση, και ότι ο δικηγόρος μπορεί να συμμετέχει ουσιαστικά κατά τη διάρκεια της εξέτασης. Η συμμετοχή αυτή συνάδει με διαδικασίες του εθνικού δικαίου, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω διαδικασίες δεν θίγουν την αποτελεσματική άσκηση ή την ουσία του συγκεκριμένου δικαιώματος. Στις περιπτώσεις που ο δικηγόρος συμμετέχει κατά την εξέταση, το γεγονός της συμμετοχής αυτής σημειώνεται χρησιμοποιώντας τη διαδικασία καταγραφής δυνάμει του εθνικού δικαίου·

γ) τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά λαμβάνουν τη συνδρομή δικηγόρου τουλάχιστον κατά τις ακόλουθες ανακριτικές πράξεις ή πράξεις συλλογής αποδεικτικών στοιχείων, εφόσον οι πράξεις αυτές προβλέπονται σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο και εφόσον ο ύποπτος ή κατηγορούμενος υποχρεούται ή επιτρέπεται να παραστεί στη συγκεκριμένη πράξη:

- i) διέλευση προσώπων για αναγνώριση·
- ii) κατ' αντιπαράσταση εξετάσεις·
- iii) αναπαράστάσεις του εγκλήματος.

5. Τα κράτη μέλη σέβονται το απόρρητο της επικοινωνίας μεταξύ των παιδιών και του δικηγόρου τους κατά την άσκηση του δικαιώματος συνδρομής από δικηγόρο που προβλέπεται από την παρούσα οδηγία. Η εν λόγω επικοινωνία περιλαμβάνει τις συναντήσεις, την αλληλογραφία, τις τηλεφωνικές συνομιλίες και άλλες μορφές επικοινωνίας που επιτρέπονται βάσει του εθνικού δικαίου.

6. Υπό την προϋπόθεση ότι δεν θίγεται το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη, τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από την παράγραφο 3 στις περιπτώσεις που η συνδρομή δικηγόρου δεν έχει αναλογικό χαρακτήρα υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης, λαμβάνοντας υπόψη τη βαρύτητα του εικαζόμενου ποινικού αδικήματος, την περιπλοκότητα της υπόθεσης και τα μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν όσον αφορά το εν λόγω αδίκημα, ενώ είναι αυτονόητο ότι δίνεται πάντοτε πρωταρχική σημασία στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

Σε κάθε περίπτωση, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά λαμβάνουν τη συνδρομή δικηγόρου:

- α) όταν προσάγονται ενώπιον αρμόδιου δικαστηρίου ή δικαστή προκειμένου να ληφθεί απόφαση σχετικά με την κράτησή τους σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας οδηγίας· και
- β) κατά τη διάρκεια της κράτησης.

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν επίσης ότι η στέρηση της ελευθερίας δεν επιβάλλεται ως ποινή, εκτός εάν το παιδί έχει λάβει τη συνδρομή δικηγόρου κατά τρόπο ώστε να επιτρέπεται στο παιδί να ασκεί τα δικαιώματα υπεράσπισης αποτελεσματικά και, οπωσδήποτε, κατά τη διάρκεια των ακροαματικών διαδικασιών ενώπιον δικαστηρίου.

7. Όταν το παιδί πρέπει να λαμβάνει τη συνδρομή δικηγόρου σύμφωνα με το παρόν άρθρο, αλλά δεν παρίσταται δικηγόρος, οι αρμόδιες αρχές αναβάλλουν την εξέταση του παιδιού, ή άλλη ανακριτική πράξη ή πράξη συλλογής αποδεικτικών στοιχείων που προβλέπεται στην παράγραφο 4 στοιχείο γ), για εύλογο χρονικό διάστημα, είτε προκειμένου να αναμείνουν την άφιξη του δικηγόρου, είτε προκειμένου να εξασφαλίσουν δικηγόρο για το παιδί, όταν αυτό δεν έχει διορίσει δικηγόρο.

8. Σε εξαιρετικές περιστάσεις και μόνο κατά το προδικαστικό στάδιο, τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν προσωρινά από την εφαρμογή των προβλεπόμενων στην παράγραφο 3 δικαιωμάτων, στον βαθμό που ειδικές περιστάσεις της υπόθεσης το δικαιολογούν, για έναν από τους ακόλουθους επιτακτικούς λόγους:

- α) όταν υπάρχει επείγουσα ανάγκη να αποτραπούν σοβαρές δυσμενείς επιπτώσεις για τη ζωή, την ελευθερία ή τη σωματική ακεραιότητα προσώπου·
- β) όταν είναι επιτακτική η ανάληψη άμεσης δράσης από τις ανακριτικές αρχές προς αποτροπή σημαντικού κινδύνου για την ποινική διαδικασία σε σχέση με σοβαρό ποινικό αδίκημα.

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι αρμόδιες αρχές, κατά την εφαρμογή της παρούσας παραγράφου, λαμβάνουν υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

Απόφαση διεξαγωγής εξέτασης απουσία δικηγόρου δυνάμει της παρούσας παραγράφου μπορεί να ληφθεί μόνο κατά περίπτωση, είτε από δικαστική αρχή, είτε άλλη αρμόδια αρχή υπό την προϋπόθεση ότι η απόφαση μπορεί να υποβληθεί σε δικαστικό έλεγχο.

Άρθρο 7

Δικαίωμα σε ατομική αξιολόγηση

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι λαμβάνονται υπόψη οι ειδικές ανάγκες των παιδιών ως προς την προστασία, την εκπαίδευση, την κατάρτιση και την ένταξη στην κοινωνία.

2. Για τον σκοπό αυτό τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών αξιολογούνται ατομικά. Η ατομική αξιολόγηση λαμβάνει ιδιαίτερα υπόψη την προσωπικότητα και την ωριμότητα του παιδιού, το οικονομικό, κοινωνικό και οικογενειακό του υπόβαθρο και τις ειδικές αδυναμίες που ενδέχεται να παρουσιάζει το παιδί.
3. Η έκταση και οι λεπτομέρειες της ατομικής αξιολόγησης μπορούν να διαφέρουν ανάλογα με τις περιστάσεις της υπόθεσης, τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν εάν το παιδί κριθεί ένοχο για το εικαζόμενο ποινικό αδίκημα για το οποίο κατηγορείται, και εάν το παιδί υποβλήθηκε κατά το πρόσφατο παρελθόν σε ατομική αξιολόγηση.
4. Η ατομική αξιολόγηση συμβάλλει στη διαπίστωση και τη συγκέντρωση, σύμφωνα με τη διαδικασία καταγραφής στο οικείο κράτος μέλος, πληροφοριών σχετικά με τα ατομικά χαρακτηριστικά και την κατάσταση του παιδιού οποίες ενδέχεται να χρησιμεύσουν στις αρμόδιες αρχές όταν:
 - α) αποφασίζουν εάν θα πρέπει να ληφθεί κάποιο συγκεκριμένο μέτρο που ωφελεί το παιδί·
 - β) αξιολογούν την καταλληλότητα και την αποτελεσματικότητα ενδεχόμενων ασφαλιστικών μέτρων όσον αφορά το παιδί·
 - γ) λαμβάνουν απόφαση ή αναλαμβάνουν δράση στο πλαίσιο της ποινικής διαδικασίας, μεταξύ άλλων κατά την επιμέτρηση της ποινής.
5. Η ατομική αξιολόγηση πραγματοποιείται στο πλέον πρώιμο και κατάλληλο στάδιο της διαδικασίας και, υπό την επιφύλαξη της παραγράφου 6, πριν από την απαγγελία κατηγορίας.
6. Σε περίπτωση που δεν υπάρχει ατομική αξιολόγηση, μπορεί παρά ταύτα να απαγγελθεί κατηγορία, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού και ότι η ατομική αξιολόγηση είναι διαθέσιμη σε κάθε περίπτωση κατά την έναρξη των ακροαματικών διαδικασιών ενώπιον δικαστηρίου.
7. Οι ατομικές αξιολογήσεις διεξάγονται με ενεργό συμμετοχή του παιδιού. Διενεργούνται από ειδικευμένο προσωπικό βάσει, στο μέτρο του δυνατού, πολυεπιστημονικής προσέγγισης και με τη συμμετοχή, εφόσον κρίνεται σκόπιμο, του ασκούντος τη γονική μέριμνα ή άλλου κατάλληλου ενήλικα όπως αναφέρεται στα άρθρα 5 και 15, και/ή εξειδικευμένου επαγγελματία.
8. Αν οι περιστάσεις που αποτελούν τη βάση της ατομικής αξιολόγησης μεταβληθούν σημαντικά, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η ατομική αξιολόγηση επικαιροποιείται καθ' όλη τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.
9. Τα κράτη μέλη μπορούν να παρεκκλίνουν από την υποχρέωση να διενεργούν ατομική αξιολόγηση, εφόσον η παρέκκλιση αυτή δικαιολογείται από τις περιστάσεις της υπόθεσης, και υπό την προϋπόθεση ότι αυτό εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

Άρθρο 8

Δικαίωμα ιατρικής εξέτασης

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά που στερούνται την ελευθερία τους έχουν δικαίωμα χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση σε ιατρική εξέταση που αποβλέπει, ιδίως, στην αξιολόγηση της γενικής πνευματικής και σωματικής κατάστασής τους. Η ιατρική εξέταση είναι όσο το δυνατόν λιγότερο επεμβατική και διενεργείται από ιατρό ή άλλο εξειδικευμένο επαγγελματία.
2. Τα αποτελέσματα της ιατρικής εξέτασης λαμβάνονται υπόψη όταν προσδιορίζεται η ικανότητα του παιδιού να αντιμετωπίσει την ανάκριση ή άλλες ανακριτικές πράξεις ή πράξεις συλλογής αποδεικτικών στοιχείων, ή οποιαδήποτε μέτρα λαμβάνονται ή προβλέπεται να ληφθούν κατά του παιδιού.
3. Η ιατρική εξέταση διενεργείται είτε κατόπιν πρωτοβουλίας των αρμόδιων αρχών, ιδίως όταν συγκεκριμένες ενδείξεις σχετικά με την υγεία επιβάλλουν την εξέταση αυτή, είτε κατόπιν σχετικής αιτήσεως οποιουδήποτε από τα ακόλουθα πρόσωπα:
 - α) του παιδιού·
 - β) του ασκούντος τη γονική μέριμνα ή άλλου κατάλληλου ενήλικα σύμφωνα με τα άρθρα 5 και 15·
 - γ) του δικηγόρου του παιδιού.

4. Το πόρισμα της ιατρικής εξέτασης συντάσσεται εγγράφως. Εφόσον απαιτείται, παρέχεται ιατρική περίθαλψη.
5. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι διενεργείται και άλλη ιατρική εξέταση, εφόσον απαιτείται από τις περιστάσεις.

Άρθρο 9

Οπτικοακουστική καταγραφή των ανακρίσεων

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι ανακρίσεις παιδιών από αστυνομικές ή άλλες αρχές επιβολής του νόμου κατά τη διάρκεια ποινικών διαδικασιών καταγράφονται με οπτικοακουστικά μέσα όταν αυτό είναι σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας στις περιστάσεις της υπόθεσης, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, εάν παρίσταται ή όχι δικηγόρος και εάν το παιδί έχει στερηθεί ή όχι της ελευθερίας του, υπό την προϋπόθεση ότι πρωταρχική σημασία δίνεται πάντοτε στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.
2. Στις περιπτώσεις που η ανάκριση δεν καταγράφεται με οπτικοακουστικά μέσα, καταγράφεται με άλλο κατάλληλο τρόπο, όπως η τήρηση γραπτών πρακτικών, τα οποία ελέγχονται δεόντως.
3. Το παρόν άρθρο δεν θίγει τη δυνατότητα υποβολής ερωτήσεων με αποκλειστικό σκοπό την ταυτοποίηση του παιδιού χωρίς οπτικοακουστική καταγραφή.

Άρθρο 10

Περιορισμός της στέρησης της ελευθερίας

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η στέρηση της ελευθερίας ενός παιδιού σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας έχει τη μικρότερη δυνατή χρονική διάρκεια. Λαμβάνονται δεόντως υπόψη η ηλικία και η ατομική κατάσταση του παιδιού, καθώς και οι ιδιαίτερες περιστάσεις της περίπτωσης.
2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η στέρηση της ελευθερίας, και ειδικότερα η κράτηση, επιβάλλεται στα παιδιά μόνο ως έσχατο μέτρο. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι κάθε κράτηση βασίζεται σε αιτιολογημένη απόφαση που υπόκειται σε δικαστική επανεξέταση από δικαστήριο. Η εν λόγω απόφαση υπόκειται επίσης σε περιοδική επανεξέταση από δικαστήριο, ανά εύλογα χρονικά διαστήματα, η οποία διενεργείται είτε αυτεπαγγέλτως είτε κατ' αίτηση του παιδιού, του δικηγόρου του ή δικαστικής αρχής η οποία δεν είναι δικαστήριο. Χωρίς να θίγεται η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι οι αποφάσεις που λαμβάνονται δυνάμει της παρούσας παραγράφου λαμβάνονται χωρίς αδικαιολόγητη καθυστέρηση.

Άρθρο 11

Εναλλακτικά μέτρα

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι, όποτε είναι δυνατόν, οι αρμόδιες αρχές προσφεύγουν σε εναλλακτικά της κράτησης μέτρα (εναλλακτικά μέτρα).

Άρθρο 12

Ειδική μεταχείριση στην περίπτωση στέρησης της ελευθερίας

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά που κρατούνται διαχωρίζονται από τους ενήλικες, εκτός εάν κρίνεται ότι αυτό δεν εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν επίσης ότι τα παιδιά που τελούν υπό αστυνομική κράτηση διαχωρίζονται από τους ενήλικες, εκτός:

- α) εάν κρίνεται ότι αυτό δεν εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού· ή
- β) εάν, σε εξαιρετικές περιστάσεις, αυτό δεν είναι πρακτικά δυνατό, υπό την προϋπόθεση ότι τα παιδιά κρατούνται μαζί με ενήλικες με τρόπο συμβατό με το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

3. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1, όταν ένα κρατούμενο παιδί φθάνει στην ηλικία των 18 ετών, τα κράτη μέλη προβλέπουν τη δυνατότητα να συνεχιστεί η χωριστή κράτηση του εν λόγω προσώπου από άλλους ενήλικες κρατούμενους, όπου δικαιολογείται, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων του συγκεκριμένου προσώπου, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό εξυπηρετεί το υπέρτατο συμφέρον των παιδιών που κρατούνται με το εν λόγω πρόσωπο.

4. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 1, και λαμβανομένης υπόψη της παραγράφου 3, τα παιδιά μπορούν να κρατούνται μαζί με νέους ενήλικες, εκτός εάν αυτό αντίκειται στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού.

5. Όταν κρατούνται παιδιά, τα κράτη μέλη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα ώστε:

- α) να εξασφαλίζεται και να διαφυλάσσεται η υγεία τους και η σωματική και πνευματική ανάπτυξη τους·
- β) να εξασφαλίζεται το δικαίωμά τους στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με σωματικά, αισθητηριακά ή μαθησιακά προβλήματα·
- γ) να εξασφαλίζεται η ουσιαστική και τακτική άσκηση του δικαιώματός τους στην οικογενειακή ζωή·
- δ) να εξασφαλίζεται η πρόσβαση σε προγράμματα που προάγουν την ανάπτυξή τους και την επανένταξή τους στην κοινωνία· και
- ε) να εξασφαλίζεται ο σεβασμός της θρησκευτικής ελευθερίας τους ή των πεποιθήσεών τους.

Τα λαμβανόμενα μέτρα δυνάμει της παρούσας παραγράφου είναι αναλογικά και κατάλληλα σε σχέση με τη διάρκεια της κράτησης.

Τα στοιχεία α) και ε) του πρώτου εδαφίου εφαρμόζονται επίσης σε καταστάσεις στέρησης της ελευθερίας άλλες από την κράτηση. Τα λαμβανόμενα μέτρα είναι αναλογικά και κατάλληλα σε σχέση με αυτές τις καταστάσεις στέρησης της ελευθερίας.

Τα στοιχεία β), γ) και δ) του πρώτου εδαφίου εφαρμόζονται σε καταστάσεις στέρησης της ελευθερίας άλλες από την κράτηση μόνο στο βαθμό που αυτό είναι πρόσφορο και αναλογικό υπό το πρίσμα της φύσης και της διάρκειας αυτών των καταστάσεων.

6. Τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ότι τα παιδιά που έχουν στερηθεί την ελευθερία τους μπορούν να συναντήσουν όσον το δυνατό νωρίτερα τον ασκούντα τη γονική μέριμνα, εφόσον η συνάντηση αυτή συνάδει με τις ανακριτικές και επιχειρησιακές ανάγκες. Η παρούσα παράγραφος δεν θίγει τον ορισμό άλλου κατάλληλου ενήλικα δυνάμει των άρθρων 5 ή 15.

Άρθρο 13

Έγκαιρη και επιμελής εξέταση των υποθέσεων

1. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν όλα τα κατάλληλα μέτρα ώστε να διασφαλίζουν ότι οι ποινικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά χαρακτηρίζονται επείγουσες και εξετάζονται με τη δέουσα επιμέλεια.

2. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίζουν ότι τα παιδιά τυγχάνουν πάντοτε μεταχείρισης κατά τρόπο που να προστατεύεται η αξιοπρέπειά τους και κατάλληλο για την ηλικία τους, την ωριμότητά τους και το επίπεδο κατανόησης, και που λαμβάνει υπόψη τυχόν ειδικές ανάγκες, μεταξύ άλλων τις δυσχέρειες επικοινωνίας που ενδεχομένως έχουν.

Άρθρο 14

Δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι προστατεύεται η ιδιωτική ζωή των παιδιών κατά τη διάρκεια της ποινικής διαδικασίας.
2. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη είτε προβλέπουν ότι οι ακροαματικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά διεξάγονται συνήθως χωρίς την παρουσία ακροατηρίου, είτε επιτρέπουν στα δικαστήρια ή στους δικαστές να αποφασίζουν τη διεξαγωγή αυτών των ακροαματικών διαδικασιών χωρίς την παρουσία ακροατηρίου.
3. Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα κατάλληλα μέτρα για να διασφαλίζουν ότι δεν δημοσιεύονται οι καταγραφές που αναφέρονται στο άρθρο 9.
4. Τα κράτη μέλη, σεβόμενα την ελευθερία της έκφρασης και της ενημέρωσης και την ελευθερία και την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης, ενθαρρύνουν τα μέσα ενημέρωσης να λαμβάνουν μέτρα αυτορρύθμισης προκειμένου να επιτυγχάνονται οι στόχοι που ορίζονται στο παρόν άρθρο.

Άρθρο 15

Δικαίωμα του παιδιού να συνοδεύεται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα κατά τη διαδικασία

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να συνοδεύονται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα κατά την ακροαματική διαδικασία στην οποία συμμετέχουν.
2. Το παιδί έχει το δικαίωμα να συνοδεύεται από άλλον κατάλληλο ενήλικα, που μπορεί να ορίζεται από το παιδί και να γίνεται αποδεκτός υπό αυτή την ιδιότητα από την αρμόδια αρχή εάν η παρουσία του ασκούντος τη γονική μέριμνα που συνοδεύει το παιδί κατά την ακροαματική διαδικασία:
 - α) θα αντέβαινε στο υπέρτατο συμφέρον του παιδιού·
 - β) δεν είναι εφικτή, επειδή, αν και καταβλήθηκαν εύλογες προσπάθειες, είναι αδύνατη η επικοινωνία με ασκούντα τη γονική μέριμνα ή είναι άγνωστη η ταυτότητά του· ή
 - γ) θα μπορούσε, βάσει αντικειμενικών και πραγματικών περιστατικών, να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο την ποινική διαδικασία.

Όταν το παιδί δεν έχει ορίσει άλλον κατάλληλο ενήλικα, ή όταν ο ενήλικας που έχει οριστεί από το παιδί δεν γίνεται αποδεκτός από την αρμόδια αρχή, η αρμόδια αρχή, λαμβάνοντας υπόψη το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού, ορίζει άλλο πρόσωπο για να συνοδεύει το παιδί. Το εν λόγω πρόσωπο μπορεί επίσης να είναι ο εκπρόσωπος αρχής ή άλλου φορέα που έχει την ευθύνη για την προστασία ή την καλή κατάσταση των παιδιών.

3. Όταν οι περιστάσεις που οδήγησαν στην εφαρμογή του στοιχείου α), β) ή γ) της παραγράφου 2 έχουν παύσει να υφίστανται, το παιδί έχει το δικαίωμα να συνοδεύεται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα κατά τη διάρκεια των υπολειπόμενων ακροαματικών διαδικασιών.
4. Πέρα από το δικαίωμα που προβλέπεται στην παράγραφο 1, τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να συνοδεύονται από τον ασκούντα τη γονική μέριμνα, ή από άλλο κατάλληλο ενήλικα σύμφωνα με την παράγραφο 2, σε στάδια της διαδικασίας άλλα από τις ακροαματικές διαδικασίες στα οποία παρίσταται το παιδί εφόσον η αρμόδια αρχή θεωρεί ότι:
 - α) εξυπηρετείται το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού εάν συνοδεύεται από το εν λόγω πρόσωπο· και
 - β) η παρουσία του προσώπου αυτού δεν θίγει την ποινική διαδικασία.

Άρθρο 16

Δικαίωμα των παιδιών να παρίστανται αυτοπροσώπως και να συμμετέχουν στη δίκη τους

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά έχουν το δικαίωμα να παρίστανται στη δίκη τους και λαμβάνουν κάθε ενδεδειγμένο μέτρο προκειμένου να καταστεί δυνατή η ουσιαστική συμμετοχή τους στη δίκη, περιλαμβανομένης της δυνατότητας των παιδιών να ακούονται και να εκφράζουν τη γνώμη τους.
2. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά που δεν παρέστησαν στη δίκη τους έχουν δικαίωμα σε νέα δίκη ή σε άλλο μέσο ένδικης προστασίας, σύμφωνα με και υπό τους όρους που καθορίζονται στην οδηγία (ΕΕ) 2016/343.

Άρθρο 17

Διαδικασίες του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα δικαιώματα που αναφέρονται στα άρθρα 4, 5, 6 και 8, στα άρθρα 10 έως 15 και στο άρθρο 18 εφαρμόζονται, τηρουμένων των αναλογιών, σε σχέση με παιδιά που είναι καταζητούμενοι κατά τη σύλληψή τους δυνάμει της διαδικασίας ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης στο κράτος μέλος εκτέλεσης.

Άρθρο 18

Δικαίωμα στη χορήγηση νομικής συνδρομής

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι η εθνική νομοθεσία σχετικά με το ευεργέτημα πενίας εγγυάται την ουσιαστική άσκηση του δικαιώματος συνδρομής από δικηγόρο δυνάμει του άρθρου 6.

Άρθρο 19

Μέσα ένδικης προστασίας

Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι τα παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινική διαδικασία και τα παιδιά που είναι καταζητούμενοι έχουν στη διάθεσή τους αποτελεσματικό μέσο ένδικης προστασίας δυνάμει του εθνικού δικαίου σε περίπτωση παραβίασης των δικαιωμάτων τους βάσει της παρούσας οδηγίας.

Άρθρο 20

Κατάρτιση

1. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν ότι το προσωπικό των αρχών επιβολής του νόμου και των καταστημάτων κράτησης που ασχολείται με υποθέσεις που αφορούν παιδιά λαμβάνει ειδική κατάρτιση σε επίπεδο κατάλληλο για την επαφή του με τα παιδιά όσον αφορά τα δικαιώματα των παιδιών, τις κατάλληλες ανακριτικές τεχνικές, την παιδική ψυχολογία, και την επικοινωνία σε γλώσσα προσαρμοσμένη στο παιδί.
2. Με την επιφύλαξη της ανεξαρτησίας της δικαιοσύνης και των διαφορών στην οργάνωση της δικαστικής εξουσίας στα κράτη μέλη, και με τον δέοντα σεβασμό στον ρόλο εκείνων που είναι αρμόδιοι για την κατάρτιση των δικαστών και των εισαγγελέων, τα κράτη μέλη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα προκειμένου να διασφαλίζουν ότι οι δικαστές και οι εισαγγελείς που ασχολούνται με ποινικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά διαθέτουν ειδικές ικανότητες στον τομέα αυτό, έχουν ουσιαστική πρόσβαση σε ειδική κατάρτιση, ή αμφότερα.

3. Με τον δέοντα σεβασμό στην ανεξαρτησία του νομικού επαγγέλματος και στον ρόλο εκείνων που είναι αρμόδιοι για την κατάρτιση των δικηγόρων, τα κράτη μέλη λαμβάνουν κατάλληλα μέτρα για να προωθήσουν την παροχή ειδικής κατάρτισης όπως αναφέρεται στην παράγραφο 2 στους δικηγόρους που ασχολούνται με ποινικές διαδικασίες που αφορούν παιδιά.

4. Μέσω των δημόσιων υπηρεσιών ή της χρηματοδότησης οργανώσεων υποστήριξης παιδιών, τα κράτη μέλη ενθαρρύνουν πρωτοβουλίες, ούτως ώστε όσοι παρέχουν στα παιδιά υποστήριξη και οι υπηρεσίες αποκαταστατικής δικαιοσύνης να τυγχάνουν επαρκούς κατάρτισης σε επίπεδο κατάλληλο για την επαφή τους με τα παιδιά και να τηρούν τα επαγγελματικά πρότυπα, ώστε να εξασφαλίζεται ότι οι υπηρεσίες αυτές παρέχονται με αμεροληψία, με σεβασμό και με επαγγελματικό τρόπο.

Άρθρο 21

Συλλογή στοιχείων

Τα κράτη μέλη, έως τις 11 Ιουνίου 2021 και στη συνέχεια ανά τριετία, αποστέλλουν στην Επιτροπή τα διαθέσιμα δεδομένα που αποδεικνύουν τον τρόπο με τον οποίο έχουν εφαρμοστεί τα δικαιώματα που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία.

Άρθρο 22

Έξοδα

Τα κράτη μέλη καλύπτουν τα έξοδα που προκύπτουν από την εφαρμογή των άρθρων 7, 8 και 9, ανεξάρτητα από την έκβαση της διαδικασίας, εκτός εάν, όσον αφορά τα έξοδα που προκύπτουν από την εφαρμογή του άρθρου 8, αυτά καλύπτονται από ιατρική ασφάλιση.

Άρθρο 23

Μη υποβάθμιση των προτύπων

Καμία διάταξη της παρούσας οδηγίας δεν επιτρέπεται να ερμηνευτεί υπό την έννοια ότι περιορίζει ή παρεκκλίνει από τα δικαιώματα και τις δικονομικές εγγυήσεις που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη, την ΕΣΔΑ ή άλλες σχετικές διατάξεις διεθνούς δικαίου, και ιδίως τη σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα του παιδιού, ή το δικαίο οποιουδήποτε κράτους μέλους που παρέχει υψηλότερο βαθμό προστασίας.

Άρθρο 24

Μεταφορά στο εθνικό δίκαιο

1. Τα κράτη μέλη θέτουν σε ισχύ τις αναγκαίες νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις για να συμμορφωθούν προς την παρούσα οδηγία έως τις 11 Ιουνίου 2019. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.

Όταν τα κράτη μέλη θεσπίζουν αυτές τις διατάξεις, αυτές περιέχουν αναφορά στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την αναφορά αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Ο τρόπος της αναφοράς καθορίζεται από τα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των διατάξεων εσωτερικού δικαίου τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που διέπεται από την παρούσα οδηγία.

Άρθρο 25**Έκθεση**

Η Επιτροπή, έως τις 11 Ιουνίου 2022, υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο έκθεση στην οποία αξιολογείται το κατά πόσον τα κράτη μέλη έχουν λάβει τα απαραίτητα μέτρα για τη συμμόρφωση προς την παρούσα οδηγία, περιλαμβανομένης αξιολόγησης της εφαρμογής του άρθρου 6, συνοδευόμενη, αν χρειάζεται, από νομοθετικές προτάσεις.

Άρθρο 26**Έναρξη ισχύος**

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 27**Αποδέκτες**

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη σύμφωνα με τις Συνθήκες.

Στρασβούργο, 11 Μαΐου 2016.

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Ο Πρόεδρος
M. SCHULZ

Για το Συμβούλιο
Η Πρόεδρος
J.A. HENNIS-PLASSCHAERT